

Književnost

France Novšak: Dečki. Roman iz dijaškega internata. Ljubljana 1938. Založba Satura.

Knjiga te vrste je mogla iziti samo v literaturi, kjer velja za dejanje, če kdo kakor koli popiše dve sto ali tri sto strani zdržema. V razmerah, kjer pisateljev kritika ne ocenjuje in razvrščuje več po merilu, ali so sposobni ali nesposobni, marveč po tem, ali so pravi ali nepravi. V razmerah, v katerih se je skoraj docela izgubil čut za celotnost slovenske lepe književnosti, ki bi morala biti vsestranska, vsesmerna, obsegajoča vse tokove, od katerih vsak po svoje pomaga in dodaja k njeni dopolnitvi. Omejena in neobjektivna kritika je s preganjanjem ene same tendence — idealistične — nagnala naše književno ustvarjanje v dolgočasno in škodljivo enosmerno ožino. V hipohondričnem preganjanju ene, povečini namišljene tendence, so našo književnost vrgli v drugo, najomejenejšo tendenčnost, ki si nadeva razna imena: progresizem, sodobnost, svobodnost, nova realnost itd., kar so vse samo meščanske krinke za materialistični življenjski in umetnostni dogmatizem. V takih razmerah, kjer nihče ne povprašuje več niti po formi niti po stilu, marveč samo po revolucionarnosti progresizma, je mogoče vsakomur o čemer koli še tako nebogljenosti pisati. Kritika, ki so ji sodbe vnaprej pogojene po pripadnosti avtorja k tej ali oni revialni skupini, bo tako pisanje nekje in nekako že priznala.

Ta uvodič je bil potreben za prikaz Novšakovega dela »Dečki«.

Odlomki te zgodbe so pred časom izhajali v neki slovenski reviji, ki veliko da na vsako, tudi najcenejšo in najbolj anarhistično revolucionarnost. Pri odlomkih še ni bilo moči soditi o delu, ki je lani izšlo v knjigi. Avtor je svojemu literarnemu prvencu napisal nepotreben, solzav predgovor in epilog,